

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

II. Diuisio qualitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

competet ex prædicato generico, seu superiori prædicamento, sed ex prædicato specifico, videlicet, quia est talis præsentia, talis duratio, vel relatio, qualitas autem eo præcisè, quod sit qualitas, quacumque alia speciali differentia seclufa semper sequitur perfectam actualitatem.

De figura secundum diuersas sententias diuersum ferendum est iudicium. In opinione, quæ asserit non distinguere præsentia æquè sequitur materiam, & formam; & in sententia illorum qui asserunt materiam primam propriam præsentiam inesse sequitur quantitatem, quæ neque est perfecta actualitas, neque illam tantum consequitur. Iuxta sententiam illorum; qui asserunt figuram esse qualitatem distinctam à præsentia, quæ certam deorganizationem, & partium positionem importat, dicendum est figuram tantum sequi formam, quia debita non est materiam aut quantitatem specialis deorganizatio neque partium positio.

PUNCTUM II.

Diuisio qualitatis.

Primò diuidit Aristoteles qualitatem in habitum, & dispositionem. Secundo, in potentiam, & impotentiam. Tertio in passionem, & passibilem qualitatem. Quarto in formam & figuram. Diuisio hæc tradita non fuit ab Aristotele per species strictè, & rigorosè inter se oppositas, sed tantum designauit hos qualitatis modos, ut variæ qualitates vulgo innotescerent: imò inter hæc membra diuidentia aliqua recensuit, quæ propriæ qualitates non sunt, sed tantum secundum vulgarem loquendi modum qualitates denominant. Arist. enim in prædicamentis vulgo indulgebat, & omnia tractabat eo modo, quo magis illi arderent, & facilius ab imperitis percipi possent. Constat hoc ex iam dicendis, dum singulas species qualitatis percurro.

Habitus significare solet possessionem, seu ius ad rem, quo sensu ad prædicamentum habere pertinet. Idem significat naturalem positionem, quæ eadem est cum situ vel figura. Rursus sumi solet pro qualitate quadam ab actibus vitalibus dimanante, quæ ad illos exercendos faciliores reddimur, & secundum hanc rationem pertinet ad hanc speciem qualitatis, licet non his qualitibus species ista circumscribatur, sed se ad alias extendat. Dispositio frequenter, significat ordinem, quem inter se res habent, in qua significatione ad hoc prædicamentum non pertinet, quia iste ordo tantum importat successionem in ordine ad locum, vel tempus ratione cuius hoc prius, & illud posterius dicitur. Secundo sumi solet pro corporis figura, quæ in quarto membro diuidenti continetur. Tertio sumitur pro accidenti sternente materiam ad formam, quod est commune quanto, qualitas verò quæ sit materiam sternit, & dispositio formæ dicitur, ad hanc speciem pertinet, licet non illam adæquatè componat.

Iam pressius Aristoteles dispositionem definiuit: *Qualitas facile mobilis, quæ aliquo modo disponit subiectum, vel in ordine ad se, vel in ordine ad aliud.* Rursus habitum & dispositionem tantum distinxit ex modo attingendi subiectum, & habitum definit: *qualitas diu permanens quæque difficile moueri potest.* Ex quibus definitionibus conceptum commune vtriusque deprehendes, si facile mobilis remoueas à priori definitione dispositionis, & dicas *qualitas quæ aliquo modo disponit subiectum vel in ordine ad se vel in ordine ad aliud.* Ad hanc speciem pertinent habitus acquisiti siue speciales sint qualitates; siue ab speciebus non distinguantur, quia principium iam potens operari, & adæquatè constitutum in esse principij disponunt, ut facilius suam operationem exerceant, & ita disponunt illud in ordine ad aliud. Pertinent etiam ad eandem speciem qualitates, quæ materiam ad formam sternunt, quia materiam ex se potentem recipere formam disponunt, ut illam in actu secundo recipiant. Sub eadem specie recensentur qualitates illæ, in quibus bona valetudo viuientis consistere dicitur, quia subiectum iam constitutum in esse viuientis disponunt, ut diu duret, quod est bene se habere in ordine ad se. Item qualitates, in quibus pulchritudo, & corporis elegantia consistit, quibus subiectum in ordine ad se, & in ordine ad alia bene se habet. Differentia inter habitum, & dispositionem accidentaliter tantum est, eadem enim qualitas dum est remissa, & facile perdi potest, dispositio dicitur, & postea dum intenditur, & firmiter subie-

cto hæret habitus appellatur, quapropter dixit Arist. omnem habitum esse dispositionem, & non omnem dispositionem esse habitum, quod intellige non in omni compositio, sed in sensu diuiso, hoc est, omnem habitum, antequam per extensionem in subiecto radicaretur fuisse dispositionem dum erat qualitas remissa, & facile mobilis.

Potentia virtutem ad agendum significat, impotentia verò huius virtutis carentiam solet significare, hic sumitur à Philosopho pro potentia debili, & imbecilli, sicuti potentia deambulandi in claudum quem dicimus non posse deambulare. Sub hac specie continentur potentie vitales si superadditæ sint. Difficultas est an ad illam spectent habitus supernaturales, qui non dantur ad facilius operandam sed ad operandum, ex quo capite non videtur pertinere ad speciem habitus, sed ad potentiam speciem. Affirmat P. Soar pertinere ad præcedentem speciem habitus, quia supponunt potentiam inchoatam, & constitutam in esse vitalis, quam eleuant ad actus supernaturales. Leuis momenti dissidium est, & utrumque facile defendi potest, assertior tamen P. Soario de mente Aristot. sollicitè in hac re agenti. Idem dicito cum eodem Soar. de speciebus impressis propter eandem rationem, licet enim non supponant adæquatè principium actus vitalis, supponunt tamen potentiam vitalem secundum totum id, quod dicit formaliter, ut est potentia vitalis.

Passio significare solet omnem proprietatem à forma dimanantem, quæ proprium quarto modo constituit, secundum quam acceptionem ad hanc speciem non attinet, quia omnes potentie hac ratione passiones dicuntur. Secundo sumitur passio pro receptione formæ in subiecto, sub qua ratione constituit speciale prædicamentum passionis. Tertio sumitur pro forma recepta in subiecto, cui aliquod asserit incommodum v.g. pro actu tristitia, vel pro sensatione dolorifera, tunc enim dicimus pati subiectum quando nimia tristitia afficitur: imò forma illa, quæ nimiam voluptatem in subiecto deriuat passio dicitur, sapè enim patitur subiectum præ nimia voluptate, quæ illi dissonans, & incommoda esse solet. Secundum hanc acceptionem passio dicitur vitalem actum, qui ad hanc speciem non pertinet.

Passionem, quæ ad hanc speciem spectat, illam Arist. vocat, quæ passionum in sensibus efficax est, id est, quæ ita sensibilis est vt eius sensatione aliquid sensus patitur. Vnde sub hac specie comprehenduntur omnes qualitates, quæ sensibus percipiuntur. Passionem vocat Philosophus qualitatem, quæ ex occasione sensationis alicuius obiecti in subiecto resultauit, sub qua comprehenduntur eadem qualitates, quæ sub passibili qualitate, quia idem color actius, qui ad passibilem qualitatem pertinet ratione supra dicta, ad passionem pertinet, quando oritur ex aliqua sensatione, vel mutatione subitanea. Per hæc principia, ex quibus oriuntur passio & passibilis qualitas, illarum differentias intendit explicare Philosophus, quæ in eo sitæ sunt, quod passibilis qualitas diu duret, & passio citò transeat, & cum color ex verecundia, vel ex alia subita mutatione ortus diu non permaneat, sic, cum ex his affectibus qualitas sensibilis trahit originem, passio dicitur, & cum habet principia stabiliora, passibilis qualitas appellatur. Passionem & passibilem qualitatem specie non differre constat ex dictis de habitu, & dispositione in quibus eadem intercedit differentia.

Contra hanc qualitatis speciem insurgit difficultas, quia calor & reliquæ primæ qualitates sunt virtutes actiue, & potius videntur ex hoc capite pertinere ad secundam qualitatis speciem, quam ad tertiam. Multus est P. Soar. disp. 4. sect. 4 n. 7. vt probet primas qualitates non pertinere ad speciem potentie & impotentie: illius fundamentum est humilmodi, qualitates non intendi à natura vt effectus similes producant, sed ad ornatum, & conseruationem formæ, & vt illa reddant sensibile. Quod si gaudeant intrinseca actiuitate producendi qualitatē similem, v.g. si calor intrinsecè potens sit producere calorem, virtus ista cōuenit calori ratione suæ perfectionis concomitater ad id, quod intendit natura in calore producendo, quod tantum est sensibilis qualitas, quæ conseruet, ornet, & reddat sensibile formam epositi, quod afficit. Doctrinam hanc sic impugnat Hurt. calor intrinsecè est actius, & intrinsecè habet virtutem disponendi ad formam, & illam reddendi sensibilem: ergo nulla est ratio propter quam dicatur natura intendisse calorem vt dispositiuum ad formam, & vt perceptibilem per sensum, & consequenter

constituentem ratione illius sensibile subiectum, quod afficit, & non illum ut actuum intendisse. Responderi potest ex ratione, quia mouetur Soarius ad asserendum calorem, ut actuum non intendi, quia natura non indiget calore, ut calorem producat, qui potest produci ab igne vel luce, indigere tamen calore & aliis primis qualitatibus, ut subiectum disponatur ad formam, & ut mediis illis sentiat, quia ablatis primis qualitatibus, neque extarent sufficientes dispositiones ad formam, neque totum per formam constitutum esset sensibus perceptibile.

8 Efficacius contra doctrinam Soarii arguo: Natura non sibi proponit finem, ut illum propositum seu applicatum per aliquam cognitionem postea intendat, sed id dicitur natura intendere, in quod cause naturales propendunt, intentio enim naturæ nihil aliud est quam propensio causarum naturalium, in id autem primariò & per se cause naturales propendunt, quod primariò & per se absque vlla eleuatione supra naturam, neque violentia contra ipsarum naturam, sed sponte sua producant, & eadem ratione illud intendunt, quia illud producant: sed cause productiue caloris sponte sua absque vlla eleuatione supra naturam, neque violentia contra ipsarum naturam producant calorem cum virtute actiua ad producendum alium calorem: ergo illum intendunt cum hac virtute actiua. Rursus omnia prædicata, quæ sunt identificata in effectu æquè primò, & per se attinguntur per actionem qua natura producit effectum, quem intendit, quia actio non est prædicatum prædicatum: ergo virtus causatiua æquè primariò, & per se intendit omnia prædicata, quæ sunt in effectu, cum id primariò, & per se intendat causa, quod primariò, & per se attingit per actionem.

9 Definiri solet figura, *ultimus terminus quantitatis*: alio modo id quod resultat ex terminatione magnitudinis. melius tamen censeo definiendam *externarum partium corporis inter se dispositio*: qua descriptione rectè intelligitur, quid figuræ, & formæ nomine significetur, quod ex dicendis constabit; figuram, & formam essentialiter inter se non differre communis fert opinio, quæ tantum illas distinguit ex modo significandi, quia figuræ nomen mathematico modo significat abstrahendo à materia; forma verò modo physico connotando subiectum. Addit Soar. supra non improbabile esse hoc loco formæ nomine non intelligi figuram verumque, sed ornatam accidentibus, ex quibus pulchritudo confurgit, quæ ad hoc prædicamentum reducitur, quia dicitur quoddam aggregatum qualitarum quidquid de hoc fit, modò non agimus de figura ex accidentibus vestita, sed de illa secundum se.

10 Sensit P. Rub. figuram esse modum quemdam specialem à præsentia distinctum, & quantitati superadditum. Fert communis opinio non distingui à præsentia, licet pro materiali supponat subiectum vnum, seu vnitum. Duplicem ego contemplor figuram, quamdam mathematicam, aliam physicam. Figura mathematica est illa, quæ corpus constituitur rotundum, quadratum, vel triangulare. Figura physica est, quæ portio substantiæ retinet partium ordinem ex vi cuius dicitur, est manus, vel caput. Figuram mathematicam hac ego ratione à præsentia non distinguo. Corpus esse rotundum tantum dicit omnes illius partes extimas ab vno eiusdem corporis puncto, quod centrum dicitur eandem habere distantiam: sed hoc, quod est habere distantiam consistit in præsentia illorum, quæ distare dicuntur: ergo corpus esse rotundum consistit in præsentia partium, quibus constat. Secundò ex eo præcisè, quod hæ partes vnitæ habeant has easdem numero præsentias dicuntur æquè distare ab vno centro: ergo ex eo præcisè, quod hæ partes vnitæ habeant has easdem numero præsentias, dicitur corpus rotundum, quia corpus esse rotundum nihil aliud est, quam habere partes æquè distantes ab vno centro. Idem dico de figura triangulari, & quæcumque alia proportionem seruata in partium distantia. Ex his inferes globum rotundum amittere hanc numero rotunditatem, seu figuram mathematicam, cum hanc perdit præsentiam, dicitur tamen permanere cum eadem rotunditate, quia aliam eiusdem rationis per motum acquirit, sicuti dicitur caput eandem habere distantiam à pectore siue homo sit in hoc spatio, siue in illo, quia etsi distantia sint distincte in spatiis diuersis, sunt tamen valde similes, & æquales. Inferes secundò corpus ad indiuisibile redactum non habere figuram mathematicam, neque esse rotundum, aut triangulare, quia nullam habet partium distantiam.

Figuram physicam constituo in hac vnione partium cum hoc ordine vnitarum, ex vi cuius, hæ pars exigit præsentiam, quæ sit anterior illa, quæ sit posterior, & alia, quæ sit media. Hac ratione ex vi figuræ manus pollex petit in ordine ad locum esse priorem, index esse immediatum pollicis, & sic de aliis digitis. Addit insuper hæc figura negationem aliarum partium supervnitarum eiusdem rationis. Si enim partibus huius manus ingens portio carnis supervniretur, manus figuram non retineret. Dixi negationem partium supervnitarum eiusdem rationis, quia etiam si partibus cordis supervniantur partes sanguinis, vel carnis, adhuc stabit cordis figura, in partibus diuersæ rationis ab illis, quæ illis supervniantur.

Inferes ex his neque figuram mathematicam, quæ consistit in præsentia, neque physicam, quæ consistit in vnione partium habere rationem qualitatis, sed illas in qualitatibus annuerasse Philosophum, ut vulgo indulgeret.

CONTROVERSIA IX.

De quarto membro diuidente, quod est prædicamentalis Relatio.

GIT Aristoteles in lib. Prædicamentorum cap. ad aliquid, & lib. 5. Metaphysic. c. 15. promissu de Relationibus prædicamentibus, & transcendentalibus, de quibus ut distinctè procedam distinctas constituo Controversias, hæc Relationem prædicamentalem amplectitur, & proximà ventura transcendentalem.

PUNCTVM PRIMVM.

Quid sit Relatio.

Aristoteles cap. ad aliquid duplicem adducit Relationis definitionem. Prima est ad aliquid verè talia dicuntur, quæcumque hæc ipsa quæ sunt aliorum esse dicuntur vel quomodolibet aliter ad alterum. Secundò relatiua definit: Secundò aliquid sunt quibus hoc ipsum est esse, ad aliud quodammodo se habere. Post primam definitionem assignauit statim tantum obiecta sub illa contenta habitum, dispositionem, sensum, scientiam, & positionem, quæ ad diuersa attinent prædicamenta, ex quo nonnulli inferunt tacitè hanc definitionem impugnasse Aristotelem ob reuerentiam sui Magistri, qui illam tradiderat, quod præstitit dum plura, quæ relatiua prædicamentalia non sunt, de quibus agitur in hoc prædicamento, probauit sub illa contineri. Neque ex alio capite adeò vastam definitionem esse affirmant, nisi quia tantum exposcit entitates quomodolibet se habere ad aliud, & non speciali, & certo quodam modo, patet enim latissimè verbum illud quomodolibet, & ita relatiua prædicamentalia, & transcendentalia, quæ ad hoc prædicamentum non attinent, valet amplecti: hanc prioris definitionis latitudinem cinxisse putant posteriori definitione per verbum quodammodo quando dixit quibus hoc ipsum est esse ad aliud quodammodo se habere: ac si diceret, certo, fixo, ac speciali quodam modo. Res leuis momenti leuiori dicta fundamento, quia Aristotél. dum multa relatiua transcendentalia sub priori definitione comprehensa assignauit, non de verbo quomodolibet curauit, potius illud omisit, cum rationem reddit propter quam illa relatiua sub illa definitione comprehendebantur, subdit enim Philosophus: *Habitus enim alicuius habitus esse dicitur, & scientia alicuius scientia, & positio alicuius positio, & alia quoque similiter.* En Philosophus inter relatiua scientiam, & habitum annumerat, non quia quomodolibet aliorum esse dicuntur, sed quia aliorum esse dicuntur, nulla facta mentione verbi quomodolibet. Quod si dicas dici esse aliorum, & non speciali modo esse idem ac quomodolibet dici, verum erit, verum tamen non rectè vitium definitionis exprimeret Philosophus, neque rationem explicasset, propter quam adeo latè pateret definitio omisso verbo quomodolibet, si illud